

Klic TRIGLAVA

LETO VIII.

5. DECEMBRA 1955.

ŠTEV. 178.

ZGUBLJENA VERA

Jugoslovanskim komunistom povzročajo študenti že nekaj časa resne skrbi. Naj jim predavajo še tako izbrani profesorji-komunisti, naj študenti na izpitih odgovarjajo še tako pravoverno, ničesar ni na svetu, kar bi jih moglo z dušo in telesom zapisati komunistični partiji in jih porediti diktaturi njenega vodstva. Četudi se vseučilišniki na zunaj uklonijo taki znanosti, kot jo propovedujejo razni Zitherli in Goričarji, ostajajo vendar v duši in srcu nedovzetni za komunistično doktrino.

Nedavno so ločeno zborovali komunisti ljubljanske in beograjske univerze. Ugotovitev enih in drugih je bila soglasna, da je pomanjka nje idejno političnega dela "eno izmed najresnejših vprašanj na univerzi". Ni razloga, da bi dvomili, da je tudi na zagrebški univerzi in po drugih visokih šolah kaj drugače.

Ni samo značilno to, da študenti enostavno niso dovzetni za komunistični nauk; celo tiste študentske bele vrane, ki so vstopile v komunistično partijo, so postale mlačne. "Vse premalo je prizadevanj za temeljito ideološko izobrazbo članstva." Zaradi take slabosti samih komunistov seveda partija na univerzi ne more odigrati "vodilne vloge", kot so jo načrtovali v Centralnem komiteju. Zaradi "ideološke nemoči" partiji potem tudi ne morejo voditi "vsakdanje borbe za marksistično ocenjevanje vseh družbenih problemov", ker enostavno niso sposobni, pomeriti se v debatah z nekomunisti. In to ne samo v privatnih razgovorih, ampak celo v seminarjih komunistični vplivi ne pridejo do takega izraza in moči, kot bi bilo to želeti. Na ljubljanski konferenci so priznali, da ni težko voditi razgovora z nekomunisti o mednarodnih vprašanjih, češ da dosega Jugoslavija v diplomatskem pogledu vidne uspehe. Težkoče so pa nastopile takoj, kakor hitro so razgovori prešli na gospodarske, politične in kulturne probleme. Tu "marksistični pogledi" niso prepričali študentov. Komunisti so javno priznali, da na univerzi niso redki primeri "idealističnih koncepcij in pesimističnega ter odklonilnega ocenjevanja razmer" v Jugoslaviji. Priznali so, da so se pod temi vplivi celo komunisti posluževali "idealističnih utemeljitev", v predavalnicah in v seminarjih. Ob takih razmerah seveda partijska organizacija na univerzi ni mogla "uveljaviti marksistično teorijo kot edino znanstveno teorijo". Tako pač ni nič čudnega, če se je Vida Tomšičeva jezila, "da se govori o marksizmu s sramežljivostjo, da se v najboljšem primeru smatra, da je to samo ena od teorij, filozofij, ki pa ne daje znanstvenih napotil za objasnitev in ureditev sveta".

To pa je nevarno za jugoslovansko komunistično oblast; celo zelo nevarno je, ker odhajajo z univerze bodoči vzgojitelji, znanstveniki in gospodarstveniki s takimi nazori, ki "lahko ogrožajo vse pridobitve naše revolucije". Zato je potem konferenca naročila komunističnim študentom, da se morajo sami idejno okrepiti in nato "zastriči svoje odnose do vseh malomeščanskih in konservativnih gledišč, ki skušajo marksistično teorijo zreducirati na zastarele principe, na eno izmed filozofij, ki se je že zdavnaj preživela."

V čem vidijo komunistični glavarji vzroke takega stanja na univerzah? Tomšičeva, ki je zastopala Centralni komitej, je sebe in svoje

tovariše, češ da starejša komunistična generacija "ni znala pomagati da bi mlajši osvojili marksizem kot sestavni del samega sebe". Zato torej pomanjkanje idejne izobrazbe... Tega pa ni povedala, da je k temu mnogo pripomogel Milovan Djilas s svojimi prevratnimi nazori, saj je žel zlasti med študenti veliko odobravanje; ni povedala, da so bili tako Djilas kot ostali študenti 'žrtev' zapadnih idej, ki zadnja leta spodkopujejo tla komunističnemu nauku. To je namreč poglavitni vzrok, da deloma študenti-komunisti niso "zgrajeni", predvsem pa, da praktično skoro ni novih komunistov. Kajti, po priznanju same konference, "drug pereč problem so novi partijski kadri. Z univerze odhajajo absolventi-člani Zveze komunistov, med novinci pa je teh malo."

Ako se bo ta proces nadaljeval, in kljub študentovskim konferencam ne vidimo njegovega konca, dokler bodo zapadne knjige in časopisi prihajali razmeroma neovirano v Jugoslavijo, potem utegnejo sčasoma prevzeti intelektualna mesta zaradi pomanjkanja partijcev-inteligentov - nekomunisti. Po priznanju same Tomšičeve, je to nevarno za komunistično oblast. Toda alternative ni - če bodo meje ostale odprte. Tako se lahko nadamo, da bo tekom časa prišlo do nujnih posledic, ki smo jih že večkrat napovedovali. Treba pa je časa...

Danes je gotovo, da vera v rdečo idejo peša; današnji komunisti niso nič več prežeti s tisto vero, ki prestavlja gore, kot so jo imeli pred vojno študenti-komunisti. Tako ljudje zdaj privzemajo rdečo teorijo res samo zato, ker je vladajoča in ne zaradi njene "vrednosti", čeprav bi rada Tomšičeva to neizpodbitno resnico postavila na glavo. Tito sam je v svojem pismu mestni partijski konferenci Beo = grada zapisal, da se mnogi komunisti boje, da bi jih nekomunisti dolžili, da zavirajo demokratizacijo.

Ker ni vere v marksizem, obstoja samo vera v oblast. Zato je po tem tudi nujno, da krajevni mogotec-komunist zavrne državljana, ki se je pritožil na samega Tita: "Jaz sem tvoj maršal in če ti jaz ne bom pomagal, ti tudi tisti tam zgoraj na more pomagati."

SEDEMNAJSTI JUNIJ

Zelo ugoden sprejem je doživel angleški prevod Brantovega "Vzhod nonemškega upora", ki popisuje 17. junij 1953., ko so se dvignili delavci Vzhodne Nemčije in za nekaj kratkih ur prevladali nad režimom, dokler ga niso rešili sovjetski tanki.

Na kar bi radi opozorili, ni toliko vsebina tega nemškega izvirnika kot moralni nauk, ki so ga politični dopisniki in književni kritiki Velike Britanije našli v knjigi. Zanje ni bilo pri uporabi bistveno to, da je bil zatrt, ampak da je ta revolucija dokazala, da je mogoče vreči nepričljubljeno diktaturo, dokler ne pridejo na pomoč tuji bajoneti, ki očistijo teren, na katerem je bila diktatura brez moči, da bi mogla nastati. V Vzhodni Nemčiji se je pričela svitati nova doba svobode; toda je takoj zbledela spričo odločne sovjetske akcije in - ohromelosti za padnih državnikov. Mogoče je opravičevati Angloamerikance, ker niso proti sovjetskim poslali svoje tanke; neopravičljivo pa je, da ni Zapad storil nič drugega, čeprav je bil vzhodni Berlin še vedno del mesta pod štiristransko okupacijo, kot da so njegovi poveljniki ob robu sovjetske zone gledali, kaj se tam preko dogaja. Namesto, da bi Zapad pred celim svetom protestiral proti terorju v Vzhodni Nemčiji, namesto da bi zahteval takojšnjo konferenco štirih velesil, namesto, da bi ob takem zgodovinskem dogodku pridobil na svojo stran javno mnenje vsega svobodoljubnega sveta, je kot hipnotiziran zrl v Malenkovo okroglo lice. Takrat, ko je sramota ležala na sovjetskih ramah, po Staljinovi smrti, je bila prilika za državniške poteze, ki bi še danes v obeh Zenevah mogele predstavljati moralni kapital. Zapadni državniki se bodo morali

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu

še veliko naučiti, kako je treba v naprej misliti na javno mnenje človeških milijonov in kako ga je mogoče pridobiti na svojo stran. Da bi le nauk Bulganina in Hruščeva v Indiji ne bil zastoj..!

SV.STOLICA IN JUGOSLAVIJA

(Od posebnega dopisnika iz Trsta)

Eno izmed nerešenih vprašanj, ki je zadevalo Slovence po drugi svetovni vojni, je bila tudi ureditev cerkvene hierarhije v Slovenskem Primorju, ki je po mirovni pogodbi z Italijo formalno pripadlo Jugoslaviji. Pred vojno so bile slovenske župnije tega področja delno v goriški nadškofiji, delno pa je bil njihov ordinarij tržaški škof.

Da bi to vprašanje dobilo neko vsaj začasno rešitev, je bila za ozemlje goriške nadškofije, kolikor ga je bilo priključenega Jugoslaviji, že pred leti ustanovljena posebna apostolska administratura. Za njenega upravnika je bil imenovan msgr. Mihael Toroš, s sedežem v Solkanu. Vendar pa ni vprašanja slovenskega ozemlja tržaške škofije, priključenega Jugoslaviji, Sv. Stolica istočasno uredila na podoben način kot s solkansko administraturo. Vzrok je bil predvidoma v tem, da se vprašanje Svobodnega tržaškega ozemlja še ni zdelo dokončno urejeno in to kljub mirovni pogodbi z Italijo; marca meseca 1948. so se namreč zapadni zavezniki izrekli za priključitev tržaškega ozemlja k Italiji. Domnevno iz tega in podobnih vzrokov je Sv. Stolica prepustila jugoslovansko ozemlje tržaške škofije v začasno upravo ljubljanskemu škofu. Pred dvema mesecema pa je bilo tudi to prehodno stanje končano, ko je bila ustanovljena nova slovenska apostolska administratura v Kopru. Značilno je, da ni bil zanjo postavljen poseben apostolski administrator, ampak bo msgr. Toroš upravljal obe administraturi, solkansko in koprsko, toda zadnjo preko svojega odposlanca msgr. Kjudra, bivšega tomajskega župnika. Tako imajo zdaj katoliški Slovenci, ki žive v Jugoslaviji, dve škofiji in dve apostolski administraturi. Vendar pa postavitev istega cerkvenega upravnika za obe administraturi nikakor še ne govori v takem smislu, da namerava kasneje Sv. Stolica iz obeh napraviti dve novi škofiji.

Rešitev tega vprašanja, ki bi - relativno vzeto - dokončno urenila to zadevo, pa običajno ni enostranska poteza Sv. Stolice. Navadno, četudi ne vedno, take stvari uredijo bodisi s konkordati med Vatikanom in prizadeto državo bodisi s posebnimi sporazumi. Neurejeni odnosno prekinjeni odnosi med Jugoslavijo in Sv. Stolicco tako v precejšnji meri kažejo na to, da utegneta obe administraturi obstojati še dolgo.

Ne da bi se spuščal v to vprašanje, zlasti kar zadeva stališče Vatikana, ki mi končno ni toliko poznano, sem v stanju omeniti tozadevno razpoloženje jugoslovanskih oblasti. (Reakcija Ljubljane in Beograda na ustanovitev nove koprške administrature še ni poznana.) To razpoloženje je bilo mogoče ugotoviti zadnja leta na splošno, zlasti v tisti dobi po prekinitvi diplomatskih odnosov z Vatikanom. Kot je gotovo, da ni jugoslovanskim oblastem niti malo šlo za tem, da bi bila vsa sporna vprašanja urejena z nekim pametnim kompromisom, ki je končno podlaga vsakega sporazuma, tudi s Sv. Stolicco, je kljub temu treba upoštevati psihološko stran jugoslovanske kritike, ki je imela pri ljudeh, zlasti pri mladini (čeprav ta ni komunistična) in celo pri nižji duhovščini gotov uspeh. V čisto zaupnih razgovorih z nekaterimi škofom zvestimi duhovniki, torej ne na kakšnih monitiranih procesih ali pa občnih zborih Cirilmetodijskega društva, je bilo slišati v nekem pogledu pritrjevanje stališču jugoslovanske vlade. To zlasti v vprašanju, zakaj ni Sv. Stolica po mirovni pogodbi z Italijo, takoj dokončno uredila vprašanja meja jugoslovanskih škofij napram Italiji. Dalje, zakaj niso bili imenovani nasledniki pobeglim italijanskim kanonikom iz Zadra. Potem vprašanje senjske škofije. Presenetilo je dalje razkritje, da občuje Sv. Stolica s katoliškimi škofi v Jugoslaviji v italijanščini in ne v latinščini, kar je bilo dokumentarno razkrito na sodnih procesih. Vse to je bilo

le olje na ogenj, ki je v Jugoslaviji žgal zaradi "italijanstva" Trsta. Zato so stali pred zgornjimi vprašanji celo v zadregi nekateri duhovniki.

Seveda pa se ni komunistična Agitprop ustavila samo pri gornjih primerih. Podivjala je, ko je bil imenovan za kardinala nadškof Stepinac in napadala Vatikan, češ "v vseh drugih primerih" se papež pred imenovanjem vsakega škofa, kaj pa šele kardinala, posvetuje z vlado dotične države, pa čeprav gre za kakšno protestantsko ali celo mekrščansko vladavino. (Komunisti pri tem seveda niso omenili, da so prav oni prekinili stike z Vatikanom, kar je gotovo onemogočilo posvetovanje in tako močno oslabilo komunistični argument, pa čeprav je morda kaj resnice na tem, da je bilo Stepinčevo imenovanje v prvi vrsti demonstracija proti preganjanju Cerkve v Jugoslaviji.) To pa je bilo itak v zvezi s splošno gonjo proti katoliški Cerkvi, ki se je stopnjevala potem, ko je nadškof Stepinac odklonil, da bi bil koristna budala komunističnega režima. Pri tem je prišla na dnevni red civilna poroka, ki jo je vlada zahtevala pred cerkveno (in utemeľjevala svoje stališče, češ da je to običaj v vseh modernih državah, z Ameriko na čelu, kar da Vatikanu nič ne moti). Jugoslovanska vlada je vztrajala, da mora biti šola izključno laična (in pri tem s prstom kazala na Francijo, kjer da se je Cerkev sprijaznila z ločitvijo, čeprav so komunisti skrbno zamolčali, da ima Cerkev v takih modernih državah običajno še vedno možnost vzdrževati svoje lastne šole, na kar seveda jugoslovanski komunisti nikdar niso hoteli pristati.) Po tem vprašanju Katoliške akcije in podobno. Vse te probleme so kasneje obravnavali tudi odposlanci jugoslovanskih škofov s Titom, vendar ni prišlo do sporazuma.

Gotovo je vsako sporazumevanje s komunistično vlado, ki je že po naravi totalitarna, izredno težavno in je tudi morebiti doseženi sporazum kasneje običajno kršen po komunistih. Če velja to skoraj kot pravilo v političnem pogledu, potem je to železni zakon, kadar gre za urejevanje odnosov med komunistično vlado in tako duhovno ustanovo, kot jo predstavlja katoliška Cerkev.

Kljub temu pa je dobro opozoriti na komunistične argumente, ki v eni ali drugi obliki vplivajo na razpoloženje državljanov, tem bolj če Cerkev nima svobode, da bi se v enaki meri lahko branila kot je bila napadana. V takem primeru se zdi postopek cerkvenih oblasti tem bolj kočljiv in bi ga kazalo na merodajnih mestih v naprej skrbno premisliti, tudi ali celo zlasti s stališča komunistične reakcije = je in njenega potencialnega vpliva na ljudstvo. Seveda pa prihajajo pri tem v poštev samo vprašanja, ki jih je mogoče različno urejati, pri čemer torej ne gre za vprašanja nauka Cerkve, v katerem ni kompromisa.

Vedno moramo imeti pred očmi, da ljudstvo sicer po ogromni večini ni naklonjeno komunističnemu režimu, da pa je kljub temu oster sodnik, kadar gre za korist ali škodo naroda ali države kot celote. Komunisti udarjajo pri tem zlasti na čustveno struno, ki je v goto = vih primerih pri nas že po tradiciji hitro ranljiva. Zakaj bi z nerodnim postopkom pomagali komunistom?

KRISTUS IN PAPEŽ: Rimski QUOTIDIANO, list Katoliške Akcije, je razkril, da se je sv. očetu Piju XII. lani 2. decembra ob zori prikazal v vsem svojem veličastju Kristus. Predpostavlja se, da je bilo poročilo o tem izdelano s pomočjo vatikanskega drlavnega tajnika in pri stankom sv. očeta. Ta je lani ležal nevarno bolan in je razmišľjal ob knjigi sv. Ignacija Lojolskega, ko je 1. decembra zaslišal neki glas, da bo imel videnje. Naslednje jutro je stal ob njem molčeči Kristus. Papež je mislil, da ga Gospod kliče molče k sebi in je v tem smislu tudi reagiral. Isti večer se je bolezen poslabšala tako, da so mislili, da se bliža papeževa zadnja ura. Toda v noči na 3. december je prišlo do zboljšanja in Kristusov namestnik na zemlji je kmalu ozravel, da vlada še naprej katoliško Cerkev.

KJER SE PREPIRATA DVA...?

Kljub nekoliko pesimističnim napovedim angleškega opazovalca o možnosti kandidature slovenskega rojaka Franka Lauscheta za predsednika Združenih držav Amerike (gl.KT 177.), v Ameriki le računajo na to kombinacijo. Pred dnevi je dopisnik NEW YORK TIMESA zaključeval, da rastoča tekma med Stevensonovimi pristaši in zagovorniki guvernerja Harrimana kaj lahko povzroči, da bi bil kak zmeren človek, na primer guverner Lausche iz Ohija, kompromisni kandidat za Demokrasko stranko na volitvah leta 1956.

Washingtonski dopisnik MANCHESTER GUARDIANA komentira, da se sicer zdi tako napovedovanje nekoliko lahkomišelnost, kajti guverner Frank Lausche je tako pogosto sodeloval z Republikanci v Ohiju, da je postala njegova demokratska legitimacija nekoliko zaprašena. Vendar se pa lahko tja do strankine koncencije prihodnje poletje zgodi še marsikaj nenavadnega. Če se bo odločil senator Johnson, ki vodi demokratsko skupino v senatu in zastopa umerjeno razpravo o narodni politiki, da se ne bo udeležil tekme za kandidatsko imenovanje, lahko z vsem svojim vplivom na Jugu močno podpre guvernerja Lauscheta. Enako kot že zadnjič Brogan, angleški dopisnik, zdaj tudi Max Freedman omenja v GUARDIANU senatorja Russella iz južne Georgije, ki se je že l.1952. potegoval za kandidatsko imenovanje, da bi bil Frank Lausche najprimernejši kandidat za predsednika Združenih držav. (zps)

UPANJE NOVIH BEGUNCEV

(Od našega dopisnika)

Že pred časom je predsednik Eisenhower pozval Kongres, naj spremeni zakon o vseljevanju v Združene države.

Doslej je v glavnem veljal zakon iz l.1924, ki so ga nekoliko spremenili pred tremi leti. Ta je dovoljeval letno vselitev v razmerju ene šestine odstotka proti celokupnemu ameriškega prebivalstvu po štetju iz l.1920. Obenem je določeval vselitvene deleže posameznim državam v razmerju z nacionalnimi skupinami v Združenih državah. Po tem načelu se je moglo vseliti na leto največ 154.000 oseb. Kasneje, po drugi svetovni vojni, so sicer še dovolili večje vselitve "razseljenih oseb" na podlagi dodatnih zakonov, vendar pa ti nimajo trajne veljave.

Zdaj proučuje posebni senatni podbor predloge, kako bi bilo mogoče olajšati vseljevanje. Predstavniki organizacij in ustanov so klicani pred to komisijo in z njo razpravljajo o stvari.

Najbolj dalekosežen predlog doslej je bil gotovo senatorja Lehmana, Demokrata iz New Yorka, ki je zagovarjal popolno ukinitve vselitvenega zakona iz l.1924. Namesto tega bi on dal prednost tistim imigrantom, ki že imajo kake svojce v Združenih državah, da bi se tako dopolnile razdeljene družine. Na drugem mestu naj bi prišle v poštev osebe s posebnimi kvalifikacijami - tehničnimi ali umetnostnimi - ki bi mogle koristiti narodnemu gospodarstvu, varnosti ali umetnosti. Na tretjem mestu omenja zatirane, preganjane in begunce, vključno sirote, od koderkoli na svetu. Četrta skupina je v zvezi "z interesi zunanje politike" Združenih držav. Poleg tega pa naj bi bila še "kvota novodohajlih" - 50.000 na leto - za vse take osebe, ki ne spadajo pod gornjo oznako, vključno imigrante iz Azije, ki žele priti v USA; v poštev naj bi prišli po vrstnem redu, kot bi se prijavljali.

Drugi predlagatelji so v glavnem zagovarjali liberalizacijo obstoječega zakona, tako da bi bila omogočena vselitev na podlagi ljudske štetja iz l.1950, kar praktično pomeni sprejeti 251.000 oseb.

Čeprav utegne minuti še precej mesecev, preden bo vselitev olajšana, obstoja močna nada, da bodo obstoječi predpisi spremenjeni in da se bo odprla pot v Združene države novim beguncem v večji meri.

ANGLEŠKO DRŽAVLJANSTVO KRALJA PETRA

Tujci imajo običajno najrazličnejše nazore o Britancih, ki so večinoma enako čudni kot Britanci sami. To seveda ni tako nerazumljivo, ako vzamemo v obzir, da je britanski način življenja zelo različen od načina življenja, ki ga imajo v drugih deželah. To je tudi razlog, da tujci zelo slabo razumejo Britance in večina Britancev zelo slabo razume tujce. Slovenci, ki so prišli v Anglijo pred šestimi ali sedmimi leti, pa so se sedaj že toliko vživeli v angleške razmere, da se nič več ne čudijo poročilom, objavljenim v domačem tisku, ki povzročajo vse mogoče povoljne in nepovoljne komentarje na oni strani kanala ali oceana. Vseeno, najnovejši dogodek v poslednjih nekaj dneh bo povzročil precej govoric tudi med tukajšnjimi Slovenci in Jugoslovani.

Prizivno sodišče v Londonu je 16. novembra priznalo britansko državljanstvo nemškemu princu Ernestu Augustu, ki je glavar hanoveranske kraljevske hiše in neposredni potomec hanoveranske princese Sofije, matere angleškega kralja Jurija I. Angleški parlament je namreč leta 1705. sprejel zakon, ki je podelil britansko državljanstvo potomcem princese Sofije. Tekom dveh in pol stoletij so seveda na to pozabili tako daljnji potomci omenjene princese kot tudi Angleži sami, - do kler jih ni na to spomnil princ Ernest, ki je potrošil okoli £ 3000, da je dokazal svojo pravico na angleški potni list. Marca meseca je visoko sodišče zavrnilo prinčevo prošnjo, češ da je omenjeni zakon veljal samo za potomce princese Sofije, ki so se rodili za časa vladavine kraljice Ane iz rodu Stuartovcev, ki je sedela na prestolu tik pred Jurijem I. Hanoveranskim. Prizivno sodišče je zdaj potrdilo, da omenjeni zakon ni postavil takega pogoja in da je zato princ Ernest britanski državljan in da ima tudi pravico zahtevati naslov vojvode cum berlanskega in grofa armaškega, katere je poslednjič nosil njegov stari oče pred 1918. letom.

Pri tem ni zanimivo samo dejstvo, da je postal britanski državljan nekdo, ki se je boril na vzhodni fronti kot nemški oficir, marveč tudi, da je s to razsodbo dana pravica do angleškega državljanstva vsem potomcem princese Sofije, med katerimi so bivši jugoslovanski kralj Peter, b. romunski kralj Mihael, grški kralj Pavel, danski kralj Frederik, belgijski kralj Baudouin in okrog 490 drugih članov vladajočih in izgnanih kraljevskih družin iz Evrope. Vsi ti imajo sedaj na ravno pravico nositi britanski potni list, kar jim more seveda krepko poslužiti, kadar zaidejo v težave. Pravijo recimo, da je avstrijska vlada hotela zapleniti obsežna posestva princa Ernesta v Avstriji, enako kot vso ostalo nemško imovino, a tega sedaj ne bo mogla, ker je imovina princa Ernesta angleška in ne nemška... Kake koristi bodo za to uživali ostali potomci princese Sofije je težko reči in bo treba počakati, da se pokažejo posledice, toda nekateri angleški časopisi so že zapisali nekaj pikrih besed na račun zastarelih zakonov. Najboljši komentar se mi je zdel oni, ki pravi, da je čisto možno, da imajo tudi druge dežele nekaj takih zastarelih zakonov, po katerih je kak Anglež, Španec ali pa Italijan in morda celo - bratranec filmske zvezde Gine Lollobrigide, čemur bi se komentator nikakor ne upiral...

I. S.

Slovenska republiška vlada je v tekočem šolskem letu zagotovila ljubljanski univerzi kredit 900 milijonov din, kar odgovarja 10 % izdatkov celotnega republiškega proračuna. - V letnem semestru 1954/55 je od 5534 slušateljev na univerzi prišlo 61% iz družin namščencev, 7,7% delavcev in 12,8 % iz kmečkih družin.

Izvoz vina iz Slovenije v tujino je v prvih desetih mesecih tega leta dosegel 424 vagonov (lani 372 vagonov, predlani 255). Po količini predstavlja to 33% celotnega kupnega izvoza vina iz Jugoslavije, po vrednosti pa 49 odstotkov.

Na Reki so odprli medicinsko fakulteto, ki je šesta v Jugoslaviji.

PISMA UREDNIKU

Peto kolo: G.urednik! Nekoč ste zapisali, da izražajo le uvodni-ki mnenje in stališče uredništva. Če velja to tudi za Vaš uvodnik v Klicu Triglava št.174.,potem je to stališče gotovo nekoliko pomanjklji vo, kajti ugovarjate pravzaprav samo - recimo - tehničnemu postopku pri zadnjih volitvah v odbor "Dobrodelnega društva svobodnih državlja nov Jugoslavije". Toda jedro je precej globlje, in to je, čemur bi se moralo že enkrat narediti konec: 1)Kako pride "Dobrodelno združenje" do tega, da mu g.dr.Krek osebno določa odbornike ali "světnike"? 2)Kdo in kaj daje g.dr.Kreku pravico, da dosledno vriva v razne odbore in ustanove izključno le svoje osebne priganjače (isto je bilo svoj čas pri newyorški "Svobodni Evropi")? 3)Kako se je drznil gospod,čigar i mena niti ne vemo, ki ga je "imonoval" g.dr.Krek, sploh prevzeti mesto in potem že ob svojem nastopu izvršiti samovoljno polomijo "v imenu Slovencev"? - Neprestano trdimo, da predstavljamo "demokratični" del Slovencev, a neprestano in dosledno povsod pridno nadaljujemo s ti = stimi predvojnimi avtoritarnimi metodami, ki sta jih uvedli pri nas JNS in JRZ in ki so nas privedle v pogubo. Aji smo res neozdravljivi?

N.K.

Dulles na Brionih: G.urednik! Nestvarno tolmačenje Dullesove izjave ob priliki sestanka s Titom na Brionih (KT 177.,uvodnik),kot ga je priobčil ameriški tisk, nas opozarja še na nekaj drugega. Zlepa se še ni tako jasno pokazalo, kako slabo poznajo Tita celo v "dobro ob = veščenih krogih". V nasprotnem primeru ne bi mogli ustreliti takega kozla, če izvzamemo možnost, da mu je ves vodilni ameriški tisk do = govorno hotel nalašč nagajati. Toda to je skoraj neverjetno, ker ne smemo pozabiti na odnose med posameznimi časopisi niti ne na koristi teh listov, kar govori močno proti vistosmerjenosti ali "dogovarjanju". Prej utegne biti res, da jim želje navdihujejo pisanje. Želje so jim navdihnile misli in ne da bi se globlje zanimali za stvarnost,so hite li pisati, kar jim je zelo ugajalo. To se torej pravi, da so o Jugo = slaviji še vedno slabo obveščeni in da jim predvsem manjka tistega no tranjega vpogleda v državo in miselnost ljudi,ki so na oblasti.

Prav to se je pokazalo tudi pri predavanju Lajoša Ledererja, OBSER = VERJEVEGA dopisnika, o katerem je poročal g.B.G.(KT 176).Zadel je v črno, ko je na koncu poudaril, da razni predstavniki "stare" Jugosla = vije s svojim obnašanjem kot nalašč pritrjujejo naziranjem, da za Ti = ta ni alternative. Kot vidimo, ni le dopisnik OBSERVERJA slabo ali zlonamerno poučen. Na nas, ljudeh iz Jugoslavije, ki živimo v svobodi, je, da po svojih skromnih močeh poskušamo obveščati Zapad bolje in ga ne lomiti, kot ga lomijo nekateri "stari" iz gole navade.

M.Tavčar

VTISI IZ JUGOSLAVIJE: Po mnenju nekega britanskega turista v konserva tivnem DAILY TELEGRAPHU z milijonsko naklado, je Jugoslavija dežela ve ličastnih pokrajinskih prizorov, zanimive arhitekture in dobrih vin. V tujskem pogledu pa Putnik mnogokrat odpove,ker hoče imeti monopol nad vsakim turistom.Tako na pisca članka ni na Reki čakal niti Putnikov zastopnik niti ne taksi,ki je bil v naprej plačan.Poročen par iz Lon = dona ni našel rezervirane sobe v Ljubljani;šele po polnoči so jima pe skrbeli neko posteljo v mladinskem domu,brez večerje in zajtrka.Pet Londončanov,ki jim niso pripravili sobe v Opatiji,je kočno dobilo me = sto v hotelu,ker so zagrozili,da bodo telefonirali/britanskemu velepo = slaniku v Beograd.Mnogi državni hoteli so veličastne zgradbe,toda ze = lo jim manjka osebnega stika s tujcem.Hrane je dovolj in dobro je ku = hana,toda izbira ni pestra. V pogledu stanovanja,prehrane v hotelu in prevoza v Jugoslavijo,je valutna zamenjava funta v 840 din še kar do = bra,toda pri vsakem posebnem nakupu pa je nerealistična.Krajevno vino stane tujca skoro prav toliko kot bi ga stalo enakovredno nemško ali francosko v - Londonu. Kljub temu je potovanje v Jugoslavijo - užitek. In ljudstvo je nepozabno!

SAM SI JE SKOPAL GROB

Na več načinov je mogoče razpravljati o komunistični revoluciji na Slovenskem. Zgodovinar bo raziskal vse okoliščine, ki so vedle v revolucijo, bo nizal dogodek na dogodek, iskal med njimi: zvezo, tehtal dokaze in protidokaze in končno naredil zaključke, ki bodo predstavljali njegovo sodbo. Politični kritik bo iskal političnih vzrokov, ki so vedli do zmage ali poraza. Ne bo kakor zgodovinar pričel iz nič, am pak bo z ozirom na izid cele borbe dejansko vseskozi stal pod vtisom in vplivom zaključka - zmage ali poraza.

Pisatelj se loti tragedije tako, kakor jo je doživljal. Malo ga zanimajo politični vzroki, ki so morda že v naprej nagnili tehtnico v eno ali drugo stran; še manj, kako bi bilo mogoče preobrniti tek do = godkov, če ne bi bilo te napake ali pomanjkljivosti. Podati življenje, opisati borbo, ki je divjala v duši slovenskega človeka, to je bila naloga Ivana Korošca, ko se je lotil svojih črtic, ki jih je zdaj ob javil pod skupnim naslovom: "ČAS POD STRELI". (Izdala in založila "Svo bodna Slovenija", Buenos Aires 1955, str.199. Cena en dolar in pol.)

Korošca je oblikovalo življenje samo, kot ga je označil dr. Tine Debeljak. Izključen iz gimnazije zaradi prvodecemberskih demonstra = cij, se je pomladi 1942. umaknil v prvo četniško ilegalo pod Gorjance, da bi se izognil italijanskim ovaduhom. Pozneje je bil v vaških stra = žah, nato v domobrancih. Maja 1945. se je ranjen, domala zajet na umiku iz Slovenije, končno prebil do Vetrinj, odkoder je bil vrnjen v domo vino. Pobegnil je iz Teharij in končno emigriral iz Koroške v Argenti no. Kdo bi mogel lažje opisati osebno tragedijo in tragedijo stotin drugih, s katerimi je Korošec prišel v stik, kot človek s tako pe = strim življenjem v komaj štirih letih zadnje vojne?

V Korošču smo dobili dobrega pripovednika, ki mnogo obeta. Če u = poštevamo njegovo mladost, tako polno življenje, potem smemo, sooč po črticah v "Času pod streli", pričakovati še več. Korošec zagrabi, drži misel in bralca in ju ne izpusti, dokler ne prideta oba do kon = ca. Tu in tam se sicer čutijo pomanjkljivosti pripovedovanja; tudi ni lahko z resnično grozo opisati vsega trpljenja, ki ga je doživljal in gledal. Črtice so dalje nastajale posamič, postopoma in tako zbrane ne predstavljajo zaključene celote, kot sicer človek pričakuje, ko vzame v roke tega Koroščevega prvenca. Kljub temu knjiga ugaja. Če pa bo tekom časa in pisateljeve rasti osrednja in najmočnejša črtica "Noč za Krko", ko si oče in mati v pričo sinu kopljeta svoj grob, dobila pravo mesto v neki zaključeni celoti, potem morda dobimo roman, ki bo poleg Kalinove "Črne maše za pobite Slovence" dostojno zastopal nekomunistično umetnost pri opisovanju rdeče revolucije.

Knjiga bo dobrodošla tako onim, ki premalo poznajo dogodke v le = tih 1941-45., kot tudi tistim, ki jih, pa tekom let pozabljajo na gro zote in strahote komunistične bratomorije.

D.J.

RAZLIKA MED DAMAMI IN DIPLOMATI

Lanskoletni londonski župan je pojasnil razliko med damo in di = plomatom: Kadar reče diplomat "da", tedaj misli "morda". Kadar pravi dama "ne", misli "morda". Če reče diplomat "morda", misli pri tem "ne". Če pravi dama "morda", misli "da". Če pa reče diplomat "ne", po = tem to sploh ni diplomat. In če re če dama "da", potem to sploh ni dama.

"SOCIALNI SKLAD 29. OKTOBRA"

Za potrebe sklada je darovalo "Dobrodelno združenje svobod = nih državljanov Jugoslavije" znesek £ 15.0.0. Prisrčna hvala!

Avstrijski prosvetni minister g. Drimmel je 18. nov. sprejel za stopnika koroških Slovencev g. dr. Tišlerja in g. dr. Zwittera. O spomenici koroških Slovencev u godno piše tudi jugosl. tisk (gl. KT 177.)

Naročnina za Klic Triglava znaša za celo leto 24/-, za četrt leta 6/ -